

Nieuwsbrief
Jaargang
13

Nummer
38

februari 2021

NIEUWSBRIEF JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

Beste Kunstvriend,

De eerste sneeuw in dit nieuwe jaar 2021 gaf ons inspiratie om twee sneeuwlandschappen van Joe English voor te stellen in onze reeks “kunst in tijden van corona”. Wij bevinden ons met Joe in Veurne ten tijde van de harde winter 1916-1917. Zelfs tijdens de moeilijke oorlogsjaren werd er gefeest. Zo vierden bijvoorbeeld de vele leden van de Paulinakring hun Lentefeest in 1917 naar aanleiding van het éénjarig bestaan van deze vereniging. Het is voor ons meteen de start van een reeks herinneringen van Samuël De Vriendt aan Joe English.

Wij bevinden ons tijdens deze winterdagen in een strijd tegen een onzichtbare vijand. Maar het grote verschil is dat wij niet kunnen feesten met familie en vrienden. Door ons verplicht isolement krijgen wij wel andere kansen. Wij redden ons elk in eigen bubbel met praten, aanraken, verzorgen, spelen, eten en drinken, rituelen en wandelingen, lezen en schrijven, werken en... zingen over corona zoals de dames over hun ‘troostengel Paulina’.

In de hoop dat *“het gewone leven zich zal kunnen herstellen”*.

Beste kunstvriend, via deze nieuwsbrief willen wij u persoonlijk bedanken voor de vele welgemeende wensen in dit coronatijdperk. Het gaat u verder goed, hou het veilig en tot weerziens.

Piet De Baere & Co English

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:
Joe English, Kunstschilder vzw
Vuldersreitje 2 - 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be
e-mail: co.english2@gmail.com

In dit nummer

Beste Kunstvriend	p.1
Kunst in tijden van corona (nr.5)	p.2
Herinneringen van Samuël De Vriendt	
Joe English en de Paulinakring	p.4
Bibliografie	p.9
Vrienden van Joe English	p.10

Kunst in tijden van Corona (5)

Twee Winterlandschappen van Joe English in Veurne, 1917

Zaterdag 16 januari 2021. Om 11u begint het plots te sneeuwen. Het Brugse stadslandschap waar wij dagelijks op uitkijken wordt langzaam onder een wit laken toegedekt.

Zaterdag 16 januari 1917. Achter het IJzerfront is het een lange harde winter. Vanuit zijn werkkamer in het college kijkt Joe uit op de ondergesneeuwde Kaaiplaats. Om het sneeuwlandschap vast te leggen neemt hij als drager een jutezak en een plank van sparrenhout, bij gebrek aan een degelijk canvas. De bedrijvigheid op de kade intrigeert hem. Van op de tweede verdieping schildert hij het beeld van paard en kar in de vertrappelde sneeuw bij het lossen van de vracht uit het platte binnenschip. Later trekt hij langs de vaart in de richting van de Nieuwpoortbrug om daar de rustige stilte van de besneeuwde omgeving te vereeuwigen.

Beide schilderijen bevinden zich in privébezit bij het archief van de familie English-Goedemé. In 2007-2008 werden zij kunstig gerestaureerd in de Academie van Antwerpen door de studente Sanja Zovko onder leiding van meester Peter Eyskens. (zie *Joe's Kunst*, p.52 v.v.) Ze werden tentoongesteld in 2008 op de retrospectieve "*Joe's Kunst*" in Diksmuide en ook in "*Veurne! Laatste halte van Joe English*" in 2018.

Alhoewel het schilderij de indruk geeft van eerder vluchtig te zijn afgewerkt, beschouwde Joe het als voltooid. De contouren van de aangemeerde vrachtboot zijn duidelijk. De mannen die klaar staan met paard

en kar om het schip te lossen zijn vage schimmen. Zij maken deel uit van het landschap. Zoals de elektriciteitspaal, het groepje bomen en de Abdijmolen die eenzaam in de besneeuwde weidse vlakte staat. Door de oevers van de vaart als horizon bovenaan het schilderij te leggen bekomt Joe, vanuit een vogelperspectief, zijn speciale dieptewerking. Waarschijnlijk werd de jutezak waaruit Joe een stuk sneed en als drager klaarmaakte, gelost door de arbeiders vanuit die platte boten. Tijdens deze wintermaanden brachten ze de voedselvoorraden voor de bewoners van Veurne, aangevoerd van uit Duinkerke. De lichte waterschade die het schilderij opliep verhoogt nog de authenticiteit van de voorstelling. De besneeuwde Kaaiplaats werd herschapen in een witbruine modderige brij door de paardenhoeven en de karrensporen. Het was een bedrijvige koude winterdag.

Joe English, *De Kaaiplaats onder de sneeuw*.

Olieverf op jutte, 29x34cm, z.d.(winter 1916-17) rechts onder gesigneerd.

Joe English, *De Veurnevaart onder de sneeuw*,
olieverf op paneel (houten plank) 23,5 x 58 cm, z.d. (winter 1916-17), linksonder gesigneerd.

Joe verliet zijn schildersatelier voor dit 2de schilderij. Hij stelde zich wat verder op in de bocht van de Veurnevaart. Het is een grijsbewolkte winterse dag. Aan de overzijde ligt een stoomsleepboot “de Albert” voor een plat binnenschip aangemeerd. Links enkele donkere industriegebouwen en rechts woningen met rode daken. Daar tussendoor staat een trein of tram met groene wagons te wachten, maar er zijn geen passagiers te bespeuren. Midden in het besneeuwde decor zien we in de verte de groene Abdijmolen (deze werd in 1922 afgebroken). Met dikke horizontale penseelstreken accentueerde Joe het felle wit van de besneeuwde oevers en het grijsgroene vaartwater. Het breed panoramisch perspectief wordt versterkt door de horizontale compositie op de langwerpige drager. Doorheen de verflagen zien wij nog de textuur van het houten paneel, wat het realistisch karakter van de voorstelling weergeeft. Het was een stille koude winterdag aan het kanaal.

Zondag 17 januari 2021 om 11u. Even plots als het begon te sneeuwen is de dooi ingetreden.

In 1917 bleef de harde winter duren tot begin april. Beide schilderijen doen ons denken aan enkele werken van Emile Claus (1840-1924), beide kunstschilders waren voor elkaar geen onbekenden. Claus zetelde mee in de jury voor de Romeprijs in 1907 toen Joe deelnam en zijn “*Les Victorieux dans les temps primitif*” schilderde. In 1917 was het ook Claus die een positief advies gaf zodat Joe lid zou kunnen worden van de Artistieke Afdeling van het Belgisch leger. Vooral de “Kaaipplaats” vertoont qua stijl en structuur de kenmerken van werken uit de tijd toen Claus tijdens WO I in Londen verbleef. Bijvoorbeeld zijn lithografie “*Motregen*” (cat. nr. 268) en het schilderij “*de Theems onder de sneeuw*” (cat. nr. 138) hebben eenzelfde lichtinval en vogelperspectief.

Beide werken hebben voor “*het Veurne van toen*” een historische waarde omdat ze een realistisch beeld weergeven van het stadsleven tijdens de oorlogsjaren. Oorspronkelijk behoorde deze kanaal-omgeving tot de verdwenen Sint-Niklaasabdij. Na WO I ontwikkelde zich tijdens de heropbouw langzaam industrie en bewoning.

Herinneringen van Samuël De Vriendt aan Joe English (deel 1)

Joe English en de Paulinakring in Veurne.

In 1964 was het 50 jaar geleden dat de eerste Wereldoorlog uitbrak. De Provincie West-Vlaanderen organiseerde toen een rondreizende tentoonstelling *“Stille Getuigen”*. De redactie van het Tijdschrift *West-Vlaanderen* stelde een themanummer samen over WO I. Aan de tachtigjarige Samuël De Vriendt werd een bijdrage gevraagd over Joe English.

Hij bezorgde de hommage *“Aan mijn Vriend Joe”*. Niet alle herinneringen die Sam neerpande werden gepubliceerd. Uit het manuscript dat bewaard werd bij de familie De Vriendt brengen wij een eerste verhaal: *“Joe en de Paulinakring in Veurne”*.

“Het spreekt vanzelf dat Joe aan die huiselijken haard bij de familie Therssen zijn plaats zou krijgen. Daar werd hij beschouwd als een oudere broer. Over zijn vrouw en kinderen die hem zo lief waren kon hij daar rustig spreken. Onder de vleugels van Juffr. Belpaire werd in dat huis de eerste Vlaamse meisjesbond ‘Klimop’ gesticht. Ook om de volksmeisjes, die aan de gasmaskers werkten, van die grote morele gevaren van de straat weg te houden, ontstond de ‘Paulinakring’. Naar de naam van een barmhartige engel, die in dienst van de vluchtelingen en zieken door een bom op de Iepersteenweg werd gedood. Joe die altijd bereid was te helpen waar het voor het volk goed was, ontwierp voor elke wekelijkse bijeenkomst grote tekeningen. Zij waren meesterlijk, sprankelend van geest en humor. Joe dacht het trouwens niet onder zijn waardigheid, zelf op die vergaderingen als een onweerstaanbare en geestige animator op te treden. Dan ook diende hij...”

Wie was die *“barmhartige engel”* naar wie de Paulinakring werd genoemd? Over **Paulina Van Hee** (°Veurne 05.08.1875 + De Panne 05.11.1915) kan men via internet bij Wikipedia vernemen dat zij de dochter was van Edmond Van Hee (Lo 1841-Veurne 1913) en Marie-Louise Faure. Hij was advocaat en werd bestendig afgevaardigde bij de provincie W.VL. Zij hadden 5 kinderen, 4 dochters en 1 zoon Georges, die burgemeester van Veurne zou worden. *“Paulina had zich als dame van stand verdienstelijk gemaakt voor de armere bevolking van de stad vòòr en tijdens WO I”*. Via de blog van de *“VZW De Voorstad”* van Veurne vernemen wij dat in de nabije omgeving van de Zuidkapel daarom de *“Paulina Van Hee-laan”* naar haar werd genoemd. Niet alleen een straat werd naar haar genoemd maar veel vroeger ook een *“Paulinakring”*.

Portret van Paulina Van Hee

Men zegt wel eens dat wij via internet alles kunnen vinden. Welnu, wanneer men met Google de zoekterm *“Paulinakring”* intikt krijgt men 4 items die verband houden met ons onderwerp. Als eerste wordt verwezen naar Fernand Florizoone (1985) die vermeldt dat tijdens WO I *“de meeste klaslokalen van het college werden ingenomen door officieren, door leden van de anti-gascommissie, door het militair werkhuis, waar de Paulinakring werk bezorgde aan de honderden vluchtelingen...”*. Vervolgens lezen wij op Wikipedia een franstalige bijdrage van Eliane Gubin over M.E. Belpaire: *“Un an plus tard (1916), elle fonde un cercle destiné aux ouvrières des ateliers militaire de La Panne, de Paulinakring”*. Daarna wordt verwezen naar de toespraak van Jan Bockaert die tijdens de herdenking voor Joe English op 5 september 2018 vertelde dat zijn *“grootvader Frans Daels Sinterklaas speelde en Joe English zwarte Piet voor de Paulinakring in Veurne”*. Tenslotte wordt in het Engelstalige Connections meegedeeld: *“Marie De Grave founded the Paulinakring, a network of women active in the War effort”*. Deze onvolledige, soms zelfs verkeerde internet-data waren voor ons een uitdaging om op zoek te gaan naar de oorspronkelijke bronnen voor deze informatie.

Enkele leden van het bestuur van de Paulinakring. "Wie is Wie?"

Op de achtergrond herkennen we de affiche die Joe tekende voor het feest op 11 maart 1917 (illustratie p.6 & 7)

Paulina Van Hee stierf aan haar verwondingen in het legerhospitaal l'Océan in De Panne, na de bominslag bij de noodschool gelegen aan de Zuidkapelstraat. De meest eigentijdse getuigenis komt van onderwijzer Jozef Gesquiere die een oorlogsdagboek 1914-1918 bij hield. Het werd in 1979 uitgegeven en bevat o.a. een uitgebreid verslag van het bombardement op donderdag 4 november 1915, waarbij Paulina Van Hee levensbedreigend werd verwond (p.266-271). Op maandag 8 november werd zij onder grote belangstelling begraven. *"Ze was immers gedurende de vijftien maanden van den oorlog de troostengel der Stad geweest"*. De familie vertrok van uit hun woonhuis in de Sporkijnstraat naar de Sint-Niklaaskerk en na de dienst naar de Stedelijke begraafplaats (p.272-274). *"De volgende dag gingen de bombardementen onverminderd verder..."* Paulina werkte onder de leiding van de Canadese Mrs. Kathryn Innes-Taylor die samen met haar landgenote Mabel Adams reeds in december 1914 het "Belgian Canal Boat Fund"(BCBF) oprichtte om de vluchtelingen en inwoners in de Westhoek van kleding en voedsel te voorzien. Zij woonden in een aanpalend gebouw bij de Zuidkapel-school en bedeeden dagelijks maaltijden aan het personeel en de 300 jongens en meisjes van de school. De voorraden werden aangevoerd van uit Duinkerke op platte binnenschepen naar Veurne en werden gelost op de kaai aan het College. Er zijn enkele schilderijen bekend van Joe die daar zijn werkkamer had met zicht op de kaai. Soms gebruikte Joe de jute van de voorraadzakken als drager voor zijn schilderijen bij gebrek aan goed materiaal.

Alle strijdbare mannen waren aan het front. Wat deden de vrouwen achter de IJzer? Toen op 5 maart 1916 een patronaat voor dames werd opgericht in het Bisschoppelijk College te Veurne, werd deze vereniging naar de betreurde Paulina Van Hee **"de Paulinakring"** genoemd. Zelf noemden zij zich: *"de meisjes der bril en broekenmakerij"*, verwijzend naar hun werk voor het aanmaken van gasmaskers en het onderhoud van de soldatenkledij. Erevoorzitter van de vereniging was Mw. Innes-Taylor, de manager van de *"Belgische kanaalboot stichting"*. De twee voorzitters van het bestuur waren de dames Mw. David en de Jw. De Grave, de twee schrijfsters of secretaressen waren de gezusters Godelieve en Marie-Thérèse Therssen. Als bestuursleden was Jw. Vincke verantwoordelijk voor het toneel en Jw. Nevejans voor de zang. Verdere bestuursleden waren juffrouwen Bailleul, Claerhout, Tryhou, Tech en Mw. Bulcke. De ledenlijst bevatte in 1917 niet minder dan 106 meisjes en dames die toen in Veurne verbleven. Ze waren afkomstig uit 19 verschillende gemeenten. Onder

affiche: 'Leve de Paulinakring'

was Dr. Daels zowel betrokken bij de preventieve als bij de curatieve werking van de vereniging. Als arts was hij tevens werkzaam in het Moederhuis van Roesbrugge. In de "Belgische Standaard" publiceerde hij daarover bijdragen die ook apart werden uitgegeven in het boekje *"Voor onze Vrouwen"* en die later werden uitgebreid onder de titel *"Voor onze Jongens"*, beide geïllustreerd met tekeningen van Joe English.

Op zondag 11 en maandag 12 maart 1917 vierde de Paulinakring feest. De vereniging bestond toen 1 jaar! Joe tekende de prachtige affiche en het feestprogramma voor het *"luisterlijk jaarfeest van den Paulinakring"*. De kleurrijke tekening op de affiche bevat een stoet met tientallen feestelijk aangeklede dames die rustig in een slingerende beweging twee aan twee naar de versierde tuin van het college wandelen. Volgens Madeleine Nevejans *"schilderde Joe English de programma's op een gewoon stuk inpakpapier"*. Wij vonden deze affiche terug afgebeeld op een foto met enkele leden van het bestuur ten huize van de familie Therssen. Daar werd dit opgehangen aan de wand in hun woonkamer (ongeveer 2m. hoog en 1m. breed) omringd door gedroogde takken en bloemslingers.

De afbeelding van het **feestprogramma** werd bekend en gepubliceerd in het boek *"Stille Getuigen"* in 1964, het jaar waarin Samuël De Vriendt zijn herinneringen over Joe neerschreef. Joe illustreerde dit feestprogramma met veel grappige details aansluitend bij de informatieve tekst. Bovenaan een Belgisch soldaat uitkijkend over het slagveld, zittend op een uitgespreide

hen waren zeker 40 inwijkelingen/ vluchtelingen uit de regio Diksmuide en van over de IJzer. Ook waren er 66 dames uit regio Veurne, uit Mechelen (3), Puurs (2), Doornik (1), Loppem (1) en Breendonck (1). Tijdens de weekdagen werd er voor hen werk georganiseerd in verschillende ateliers in de Stad. Zo werden meisjes en vrouwen ingeschakeld bij het aanmaken van gasmaskers onder de leiding van Dr. Daels in de studiezaal van het college. In het Spaans Paviljoen werd een naaiatelier ingericht voor het onderhoud en herstel van soldatenkledij enz. Op zondagen werd er gezorgd voor ontspanningsactiviteiten met toneel en zang na de zondagsmis.

De doelstelling van de Paulinakring was dus tweevoudig. Enerzijds tewerkstelling, anderzijds volksopvoeding. Beide werden in die tijd ook wel benoemd als 'wapens in de strijd tegen de zedeloosheid'. De vrouwelijke promotoren van deze vrouwenbeweging achter het IJzerfront waren M.E. Belpaire en juffrouw Duijkers via "De Belgische Standaard" in de Panne. Naast het vrouwenatelier was er in het College van Veurne ook het SKVH (Secretariaat van de Vlaamsche Hogeschoolstudenten) gevestigd, die t.a.v. de soldaten-studenten hetzelfde zedelijk doel nastreefde. Directeur E.H. Delbaere en Dr. Daels hadden er de leiding van. Als gynaecoloog

LIJST DER LEDEN 1916-17		Wij zijn de meisjes van den oorlogskring	
Adam E.	Veurne	Huyghebaert A.	Veurne
Amery A.	Eessen	Ingelbrecht M.	"
Amery Z.	"	Kesteloot L.	"
Van Baeseien E.	Veurne	Lemahieu Y.	"
Begert E.	"	Lammerant A.	Caeskerke
Begert M.	"	Loggie B.	Veurne
Bouve M.	"	Martin E.	Mechelen
Bonte E.	"	Martin M.	"
Callens V.	"	Milliecam R.	Diksmuide
Carnier M.	Pervyse	Milliecam G.	"
Claeys A.	Lombartzyde	Madou M.	Veurne
Clarysse M.	Veurne	Monseur M.	Mechelen
Debruyne B.	"	Nowe M.	Veurne
Déburghgraeve H.	"	Nowe L.	"
Deschryver J.	"	Note M.	"
Debevere M.	"	Note A.	"
Dawyndt L.	"	Penel A.	"
Dawyndt M.	"	Prophete M.	"
Duforet H.	"	Quartier M.	Eessen
Dehille J.	"	Rosseeuw V.	Ramsappelle
Deceuninck M.	Pervyse	Rybaeck M.	Mereckem
Debergh V.	Oostende	Rossey V.	Veurne
De Wilde E.	"	Siebens E.	Puurs
Debeuckelaere M.	Stuivekenskerke	Siebens A.	"
Debeuckelaere L.	"	Schoolport M.	Veurne
Decraemer M.	Veurne	Sensael A.	Keyem
Derycke M.	"	Schoonvaere M.	Veurne
Deburchgraeve M.	"	Uytendoye V.	"
Decroos J.	"	Uytendoye B.	"
Decroos M.	"	Vermote J.	"
Delanghe V.	"	Verstraete M.	Lophem
Depover E.	"	Verbaere C.	Veurne
Dewitte L.	"	Vandenland E.	Eessen
Dekeyne E.	Stuivekenskerke	Vandebrouck L.	Veurne
Dekeyne L.	"	Vandebrouck M.	"
Frappe L.	Doornik	Vandewalle Z.	Diksmuide
Gesquiere J.	Veurne	Verleene M.	Veurne
Govaert B.	Mannekensvere	Vansteckelman G.	Caeskerke
Geryl G.	Veurne	Vansteckelman M.	"
Gesquiere A.	"	Vandenberghe M.	Eessen
Hollevoet R.	Caeskerke	Vandhoeven A.	Pervyse
Huyghe E.	Ramsappelle	Vlaene V.	Veurne
Hillewaert E.	Eerneghem	Villeirs E.	Pervyse
Hatse M.	Veurne	Vandebroucke B.	Diksmuide
Hatse G.	"	Williaert M.	Veurne
Henderyckx A.	"	Wayaert M.	"
		Wayaert A.	"
BESTUUR			
Eerevoorzitter : Mw. Innes Taylor, Toronto (Canada)			
Voorzitters : Mw. David, Jw. De Grave, Veurne.			
Schriftvoers : Jw. Therssen, Veurne.			
Leden : Jw. Vinck, Bestuurster der Tooneelafdeling, Veurne ;			
Jw. Nevejans, Bestuurster der zangafdeling, Veurne ;			
Jw. Bailleul, Claerhoudt, Trybou, Veurne ;			
Mw. Tech, Breendonck ; Jw. Bulcke, Veurne.			

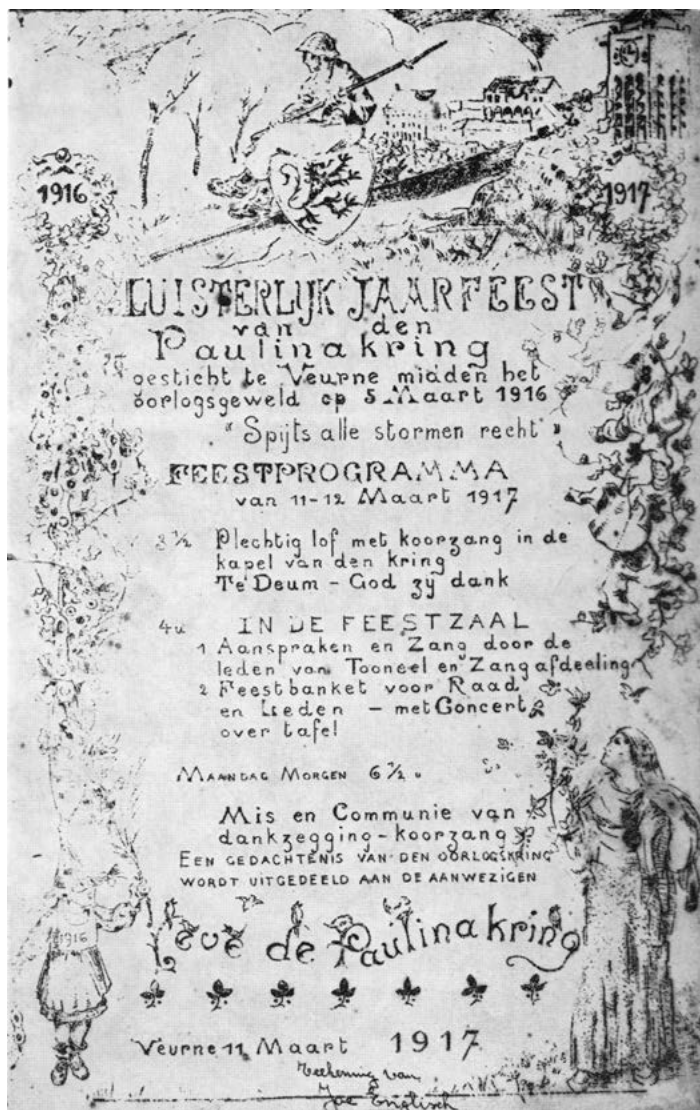

Belgische vlag en steunend op een wapenschild met klaverblad op de klauwende leeuw (symbolen van Stad Veurne). In de achtergrond het Collegegebouw en de toren van de Sint-Niklaaskerk (het uurwerk staat op 3 u, verwijzend naar het start-uur van de feestelijkheden). De guirlandes vertrekken linksboven vanuit een krans vermeldend 1916 en gaan in een slingerende beweging onderaan en rondom de tekst terug rechts naar boven tot de krans van 1917. Tussenin verwijzen de versierde ‘slingers’ naar de activiteiten van de vereniging: *gasmaskers, piottenmutsen, hemden, sokken en soldatenbroeken*, samen vormen ze een feestelijke omlijsting. Een klein meisje met een gasmasker op en een dame met soldatenpak over haar schouder ondersteunen het geheel.

Onder het wapenschild van Veurne en de feestelijke titels, lezen wij de leuze van de vereniging: **“Spijts alle stormen recht”**. Het programma op zondag verliep als volgt: om 3u1/2 plechtig lof met koorzang in de kapel van den kring (=College). om 4u “in de feestzaal aanspraken en zang door de leden van de toneel en zangafdeling”, daarna een “feestbanket voor raad en leden met concert over tafel”.

De maandagmorgen 12 maart om 6u1/2 was er “Mis en communie van dankzegging met koorzang. Een gedachtenis van den oorlogskring wordt uitgedeeld aan de aanwezigen”:

“Leve de Paulinakring-Veurne 11 maart 1917”

Feestprogramma

Elke aanwezige kreeg een aandenken onder de vorm van een “gedachteniskaart”. Met op de achterzijde de namen van de leden van het bestuur en van de vereniging. Zij noemden zichzelf “de meisjes van den oorlogskring”. Op de voorzijde staat bovenaan links O.L.V. Onbevlekt Ontvangen en centraal, in vogelperspectief, de gebouwen van het College. Daaronder een kort gedicht dat waarschijnlijk ook werd getoonzet tot lied.

**Hier werkten wij
in oorlogstij.**

**In 't wel en 't wee
der sombre stee
steeds recht en vrij
zoo leefden wij.**

“Spijts alle stormen Recht”

*Tot later aandenken aan den Paulinakring.
Gesticht den 5 en Maart 1916 In 't Bisschoppelijk College te
Veurne onder de meisjes der bril- en broekenmakerij
Veurne, op 't Jaarfeest 11-12 Maart 1917.*

Deze gegevens over de Paulinakring zijn ons bekend dankzij de afbeelding van de gedachteniskaart in de publicatie door E.H. Fe. Van Den Berghe over de geschiedenis van het college in Veurne (1952).

Sociaal culturele betekenis van de Paulinakring

Alhoewel de vereniging waarschijnlijk slechts een drietal jaar heeft bestaan tijdens WO I, kan dit interessant plaatselijk initiatief gesitueerd worden in een bredere sociaal-culturele context. Als bescherming mede in het kader van de morele “*strijd tegen de zedenloosheid en de zedenverwildering bij de soldaten*”, zoals dit genoemd werd door Belpaire en Duijkers in De Belgische Standaard, door Dr. Daels en het SKVH in Veurne en door de aalmoezeniers in de Frontbladjes. De recente publicatie van Piet Boncquet, *Lief en Leed, prostitutie in de Eerste wereldoorlog* (Davidsfonds, 2015) wijst erop.

Maar het ging niet enkel over de strijd tegen prostitutie. Genderstudies over 1914-18, zoals de studie van Eliane Gubin en Henk De Smaele, *Vrouwen en mannen ten oorlog*, (Davidsfonds, 2015), tonen aan dat deze oorlog zowel op het oorlogs- als op het thuisfront werd uitgevochten. De vrouwen namen op beide fronten een grote verscheidenheid van taken op zich. Daardoor groeide er een spanningsveld tussen oude en nieuwe maatschappijbeelden over de rol van man en vrouw in de samenleving. In de sociale wederopbouw na WO I kregen de arbeiders in België stemrecht. De vrouwen moesten vanwege de politieke en kerkelijke overheid echter geduld oefenen tot na WO II. Het was in België “*een emancipatie onder voogdij*”.

Werd er over de Paulinakring archief bewaard? Bleef de Paulinakring na 1918 verder bestaan in Veurne? Hierover is ons niets bekend. Ook Herman Schrooten kon in zijn studie over “*M.E. Belpaire tijdens WO I*” niets in haar archief terugvinden. Wellicht kan een van de historici uit de Westhoek die de Paulinakring vermelden hierover meer informatie bezorgen?

Dank bij voorbaat,
Piet De Baere

dames in het gasmasker-atelier (studiezaal College Veurne)

Joe zittend (vooraan op de grond) in het gasmasker-atelier.

Bibliografie over de Paulinakring, in chronologische volgorde van publicatie.

M.E. Belpaire, *Gestalten in 't verleden*. De Kinkhoren, Desclée De Brouwer, 1947, p.204 en p.253

Felix Van Den Berghe, *Geschiedenis van de Latijnse School en van het Bisschoppelijk College te Veurne*. 1952, p.243 en afbeelding van de gedachteniskaart illustr. 18 en 19.

Stille Getuigen 1914-1918, Kunst en geestesleven in de frontstreek. Brugge, provincie W.VL., 1964, afbeelding van het feestprogramma, illustr. 3 en cat. 238.

Sam De Vriendt, *Joe English: frontsoldaat en begenadigd kunstenaar. Aan mijn vriend Joe*. In *West-Vlaanderen*, 1964 juli-augustus, p.263-267.

Joseph Gesquiere, *Veurne tijdens wereldoorlog 1914-1918*. Brugge, Genootschap voor geschiedenis, 1979, p.266-271 en p. 272-274.

Maurits Timperman, *Pauline Van Hee was vijftien maanden lang de "troostengel" van Veurne*. In: *Merkwaardige figuren in West-Vlaanderen*. Jaarboek W.VL. Gidsenkring, 2014, p.137-146.

Jozef Ameeuw, *Veurne in de Grote oorlog*. De Klaproos, 2014, p.101-106 en 123.

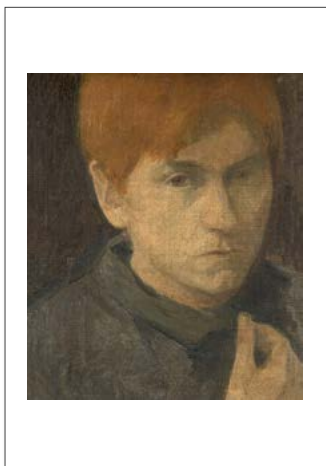
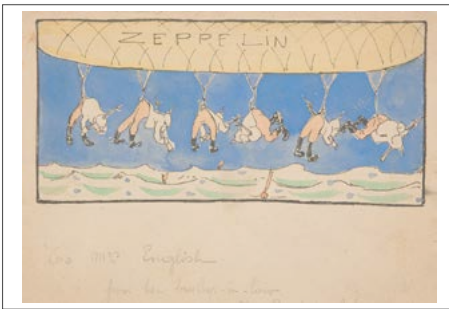
Jacques Bauwens, *Veurne door de eeuwen heen*. Pattyn, Veurne, 2015, p.120.

Pauline Van Hee. De Belgische-Canadese connectie. In: *Bezoekersgids. De zijkant van de oorlog. Opmerkelijke vrouwen in het hart van WO I*. Westtoer, Brugge, 2016, p.13.

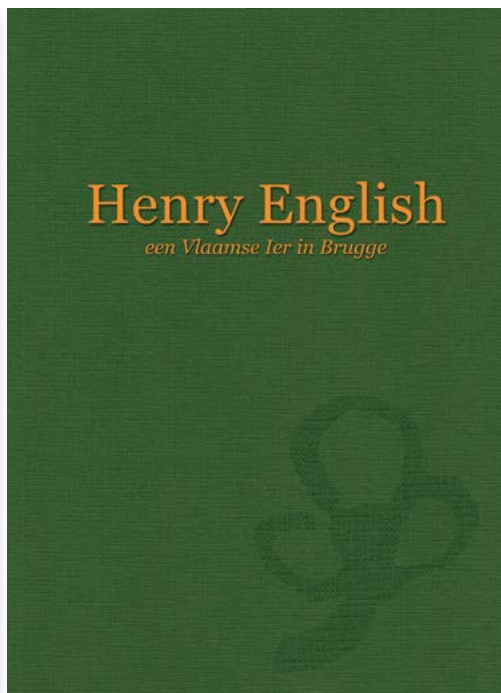
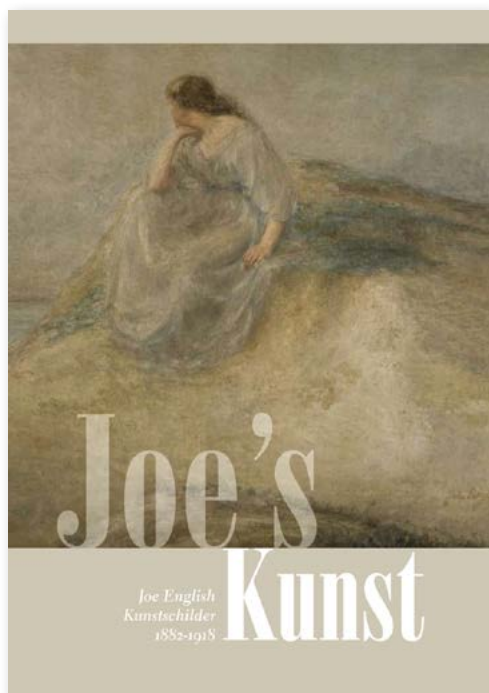
Brigitte Boeve, *Veurne! Laatste halte van Joe English*, 2018, nr. C. Sint Niklaas-toren en nr. D. Kaaiplaats op het jutedoek geschilderd van de voorraadzakken van de BCBF.

Herman Schrooten, *Paulinakring*. In: *Marie-Elisabeth Belpaire. Een vrouw met impact*. Academia Press, 2019, p.42.

VRIENDEN VAN DE VZW JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

We hebben nog slechts een beperkte oplage van de hier afgebeelde kaarten dus kunnen we ze niet meer 'à la carte' aanbieden.
Vandaar: een pakket van 11 kaarten voor 25€ inclusief port kosten

De 'Joe's Kunst'-catalogus en 'Henry English, een Vlaamse Ier in Brugge' zijn nog steeds beschikbaar aan 20€ per exemplaar, inclusief portkosten.

bestellingen:
co.english2@gmail.com